

Zuidkustbaai

De vissers vallen binnen met de vloed
en brengen uit de zoele schelpen baaien
van de zuidkust, waarlangs nog oerwoud woedt,
de nalust van de nacht en dode haaien.

Wild komen rollers rizoforen paaien
om weg te waden naar hun groene gloed,
en ik voel roggen scheren, kwallen waaien
en stromen gleren door mijn brak, kalm bloed.

Maar ik blijf stil, tot kustland voorbestemd,
meer baai dan kaap voor elk gehaaid soort leven.
Ik kan me als kreek, doch niet als breker geven,
ben soms slechts drijfzand, dat een kind omklemt.

Trouw heb ik drift met vormen afgeremd,
net als mijn land: stormloos - doch steeds licht bevend.

G.J. Resink

Pasir Poetih

Strand bij Besoeki

Daar, waar de duiven in het noenuur koeren,
- Roepend verlangen, waar het hart om nocht -
Beroert de wind de donkere contouren
Van hoge bomen, waar de schaduw lokt.

Een brede weg, waarover tamarinden
Hun fijne lovers hangen, rekt zijn laan
Tot vlak bij zee. Hier bloeien blauwe winden
En vleien zich tegen de rotsen aan.

En hier verruist de tijd zijn trage reven
En zingt gedempt het deinen van de zee.
Totdat opeens het uur begint te leven;
Dan zwelt de vloed en bruist de branding mee.

En op de slag van duizend vleermuisvlerken
Trekt over alles plotseling de nacht.
Een warme bries verblaast de lome zwerken.
Het weerlicht blauwt. De golven buldren zacht.

J.J. de Stoppelaar

De lawntennisclub 'Vivat' (1894)

6

Houd 't liever met een zwarte meid

Liefde, erotiek en seks

OOK hier worden zowel licht- als schaduwzijden getoond. Erotische avonturen uit de VOC-tijd nemen een prominente plaats in: de bezongen prachtige, meegaande vrouwen waren een dichterlijk propagandamiddel om mannen over te halen bij de Compagnie dienst te nemen. In later dagen gaat het vooral om het concubinaat, het samenwonen met een huishoudster of *njai* - wat tot in de twintigste eeuw niet ongebruikelijk was. Voor een kind kon de baboe een eerste liefde zijn, zo blijkt uit een sonnet van Han Resink. Simon Vestdijk weet suggestief het verborgen nachtleven en de prostitutie in een kampong te Soerabaja op te roepen.

Een samenspraak, gehouden tussen een jonkman en een meisje buiten Batavia

Op een nieuwe voois

Ik ging mij lest vermeden
Buiten Batavia,
Langs de groene heiden
Op weg van Jakarta.

Van verre zag ik komen
Een hondje¹ na mij toe,
In het lommer van de bomen,
Het scheen zij was wat moe.

Ik zei: schoon kind, wat doe je hier
Zo te zitten hier alleen?
Zij zei: jonkman al van plezier
Komt, rust er toch wat bij mijn.

Zij trok mij en ik was niet loom,
In het dertele groene gras,
Onder een teder klapperboom
De schaduwe mijn lust was.

Ik zag haar borsjes heen en weer
Spelen als eb en vloed.
Mijn hart en ziel verheugden zeer
Met een heel blij gemoed.

Maar Cupido, die loze guit,
Die spand' zijn pijl en boog;
Hij heeft zo menig brand gestuit,
Maar vlucht nu uit mijn oog.

Ik vroeg of zij een goude ring
Wou hebben voor haar eer,
Zij zei: jonkman, wat mij beving
Is uw lichaam jong en teer.

Ik stond op ende vroeg aan haar
Of zij wandelen wou met mijn,
Zij zei: jonkman, ik ben voort klaar,
Waarom zitte ik hier alleen.

Wat gaf zij mij doen tot lonen?
Drie koepans² in mijn hand.
Ik dronk haar gezondheid ten tonen
Als een jonkman abundant.

Toen ben ik van haar af gegaan,
Weder naar 't Sneesje³ toe,
Ik dronk op haar gezondheid aan,
Het scheen ik was niet moe.

Ik heb haar nu zo lang bemind,
Gezwoven mijnen trouw,
Maar nu heb ik dat zoete kind
Gelaten weer in den rouw.

Dat gebeurt daar dagelijks wel meer,
Daarom, gij meisjes, ziet,
Strijdt altijd zo lang voor u eer
Tot het trouwen is geschied.

Oorlof jonkmans, wie dat gij zijt,
Neem dit lied wel in acht:
Houd 't liever met een zwarte meid,
Want ze geven je vrij gelag.

Anoniem

- 1 bedoeld is *nonje*, juffrouw
- 2 *koepang* of *kepang*, munt in Indië
- 3 Chineesje

Een baboe die je nooit vergeet

Hij leefde als 'n groene *sinkee*
Een paar uur ver in de *kebon*
Hij zocht een kokkie voor zijn *makanan*
Zo een die lekker piepen kon
Hij kwam haar tegen in den *kampong*
Met haar oranje *slendang* an
Hij vroeg haar: ...*pigi sama saja*
En zij zei zacht: ...*Saja toewan!*

nieuwkomer
tuin, plantage
eten

inheemse woonwijk
draagdoek
gaan wij samen?
Ja, meneer

Wanneer zijn vrienden kwamen eten
Dan hielden ze ...*hari besar*
Dan maakte ze een pot vol bami
En geurige sateetjes klaar
En waren die *orang Blanda*
Met de *makanan* niet tevrede
Dan maakte ze van twintig blikjes
Een Tieleman en Dros-diner.
Refrein

vrije dag, feestdag

Hollandse mannen

Refrein:
Dat is 'n *baboe* die je nooit vergeet
Dat is 'n *baboe* die je nooit vergeet.

kindermeisje (hier: njai)

Wanneer hij thuiskwam uit de tuinen
Van al die ...*koelie-soesah...* moe
Dan kwam ze met een *paitje dinging*
Of met een *splitje* naar hem toe
Dan werd hij zacht door haar *gemandied*
Dan stond zijn nasi-goreng klaar
Dan ging ze innig naast hem zitten
En streelde ...hij... haar koele haar.

gedoe met de koelies
koude borrel
whisky met sodawater
gewassen

En als de avond was gekomen
Dan kwam ze met de *pompa flit*
Dan werd z'n *klamboe* goed *gekipast*
Waar soms nog een *binatang* zit
Dan kwam ze met de *obat njamoek*
En met de ...*sapoe lidi* an
Dan rook hij naar de ...*Kajoepoeti*
En zij rook naar de *doerian*.
Refrein

flitspuit (tegen insecten)
musketengas; gewaaierd
dier
muggenolie
bezem, anti-insectenwaaier
massage-olie
sterk ruikende vrucht

Refrein
Er kwam een chocolade baby
Waar hij wantrouwerig naar keek
Het was een ...*anak perampoean*
Die slechts van achter op hem leek
Eens schreef zijn meisje uit Zalt Bommel
'Zeg Jan - ...ben jij me heus wel trouw?'
Dan keek hij lachend naar Sarina
En riep de baby... '*Tida maoe!*'
Refrein

meisje

Ik wil niet

En toen het uit was met zijn liefde
Ging ze maar weer de *kampong* in
Ze had haar borst vol gouden tientjes
En Kromo was nog naar haar zin
En als ze dan haar *sobat Blanda*
Soms in zijn luxe auto zag
Dan sluierte zij zich de haren
Met een bedeesde, korte lach.

Hollands vriendje

Refrein:
Dat is 'n *baboe* die je nooit vergeet
Dat is 'n *baboe* die je nooit vergeet.

Koos Speenhoff

Is afscheid nemen - zo

Is afscheid nemen - zo
Alles nog eenmaal - en alsof
't voor het eerst was - en zien
een beetje pijn omdat 't
mooi is en voorbij is.

De maanverlichte nachtelijke hemel, licht en diep
grote witte wolken, en de bomen
de waringin die volmaakt is
geheel volgegroeid donker en verzonken
de border met de gele margrietten en de gele spirea-
pluimen bloeit en bloeit.

Boven het geroezemoes en getoeter en geschreeuw van
Kramat zijn
de kanaribomen, de stammen licht, slank en niet te
meten hoog.

Voor een huis zo maar tussen de andere
staat vorstelijk een rij koningspalmen
daarachter een purperen avondhemel
en mijn hart doet pijn om al de oude dingen.

De camelia's bloeien en geuren sterk.

't Kind zat aan tafel in een witte kimono,
't donkere haar stijf bijeengebonden in een wrong -
achter haar stond een vaas takken oranjebloesem
er vlogen bijtjes omheen
ik houd zoveel van haar.

De bocht in de vaart van Antjol
en verweg de kleine berg in Bantam.
De rivier in Priok
en een prauw vaart uit met driehoekige zeilen
uitgesneden dwarsbalken waarop de netten hangen.

De Salak - de Gedeh
ik moet aan Anneke denken
en de vijver met kinaboten
en Kopeng
en 't meer van Ngebel
aan alles, aan alles
daarover dan.

En dat oude woord -
gij zult liefhebben 't land
waar gij niet zijn zult.

Maria Dermoût

De Salak, gezien vanuit Buitenzorg, schilderij van Marianne North

